

Пилипенко Н. М. кандидат психологічних наук,
практичний психолог відділу студентського
розвитку та культурних програм,
Черкаський державний технологічний університет
<https://orcid.org/0000-0002-7750-355X>

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ТРЕНІНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз методичних основ тренінгової діяльності практичного психолога закладу вищої освіти. Застосовано інтегративний підхід до методичних засобів проведення психологічного тренінгу як психокорекційно-розвиткової технології впливу на навчання й особистісний розвиток учасників освітнього процесу. Запропоновано: створення самоефективної команди на засадах партнерства в процесі тренінгу командоутворення; методичні рекомендації щодо розвитку особистісно-професійної компетентності тренера; складання програм тренінгів різного спрямування на основі концептуально-методологічної бази їх впровадження у психологічну практику.

Ключові слова: психологічний тренінг; психокорекція; методологічні принципи і правила; методи і психотехніки; психологічна технологія; методологія; особистісний розвиток; навчання.

Вступ. На сьогоднішній день практичні психологи вирішують актуальні проблеми в сфері освіти стосовно підвищення психологічної культури всіх учасників освітнього процесу, здійснюють інноваційні підходи до оновлення психолого-педагогічних технологій і форм навчально-виховного процесу, забезпечують захист психологічного здоров'я і соціального благополуччя усіх здобувачів вищої освіти та сприяють їх повноцінному особистісному розвитку в процесі тренінгової діяльності як одного із виду результативних й ефективних психологічних практик. У зв'язку з чим проблема дослідження теоретико-методологічних і методичних основ тренінгової діяльності практичного психолога закладу вищої освіти є надзвичайно актуальною для практичної психології, соціального інституту вищої освіти та психологічної служби України.

Тренінгова діяльність практичного психолога закладу вищої освіти вдало поєднує вагомі для досягнення ефективності й результативності навчально-виховного процесу напрямки: мотиваційний, навчальний, психологотехнологічний, професійно-особистісно-розвитковий і психокорекційний. Включення групової

суб'єктної активності в проведення психологічного тренінгу успішно забезпечує досягнення навчально-пізнавальних, корекційно-розвивальних та соціально-психологічних цілей як психологічної технології лідерського командоутворення на соціально-партнерських засадах – задля успішного особистісно-професійного зростання майбутнього фахівця. За методично-цільовою демократичною (партнерською) спрямованістю, психологічні тренінги активізують процеси самопізнання і пізнання, самоприйняття і прийняття своїх партнерів по тренінгу, забезпечуючи в учасників практичних занять розвиток емоційного інтелекту й ефективно вирішення психологічних проблем; сприяють активізації соціально-психологічних механізмів міжособистісної перцепції, рефлексії, ідентифікації та ділової навчально-фахової комунікації.

Мета статті – здійснити теоретико-методологічний аналіз методичних основ тренінгової діяльності практичного психолога закладу вищої освіти. **Завданнями статті** є розширення наукових уявлень про тренінгову діяльність у роботі практичного психолога закладу вищої освіти; здійснення психологічного професійно-

компетентнісного аналізу інтегративного і комплексного підходу до використання методів різних психологічних напрямів і шкіл у проведенні психологічного тренінгу як психокорекційно-розвиткової технології впливу на навчання й особистісний розвиток учасників освітнього процесу; пропозиція створення самоефективної команди на методологічних засадах партнерства, здатних забезпечити ефективність і результативність психологічного тренінгу; розробка методичних рекомендацій щодо складання тренінгових програм різного спрямування та концептуально-методологічних правил їх впровадження у психологічну практику.

Теоретичне підґрунтя. Теоретико-методологічний аналіз методичних основ тренінгової діяльності практичного психолога ЗВО здійснено на основі вітчизняних і зарубіжних праць про: методичні підходи у психологічній практиці В. Г. Панка, А. Г. Обухівської, В. Д. Острова та ін. [7]; методичні засоби психологічного тренінгу як сукупності психокорекційних методів С. Д. Максименко, О. О. Прокоф'євої, О. В. Царькова, О. В. Кочкурової [6]; психологічний тренінг як метод розвитку самосвідомості та основні види тренінгових груп з урахуванням використання методів того чи іншого психологічного підходу у груповій роботі І. В. Вачкова [1]; приклади різних моделей тренінгової роботи К. Л. Мілютіної [3]; нові та значущі інновації в груповій терапії, групи самопомоги та онлайн групи зустрічей для психічно здорових людей Irvin D. Yalom, Moly Leszcz [8] та інші.

На основі концептуально-методологічних положень про тренінгову діяльність як один з найвагоміших видів психологічної практики [1 – 8] висвітлено організаційно-методичні, етичні, мотиваційні, навчально-пізнавальні, професійно-особистісно-розвиткові й психокорекційні аспекти проведення психологічних тренінгів різного спрямування. Багатоаспектність теоретико-методологічного дослідження

методичних основ проведення психологічного тренінгу уможливила його вивчення як психокорекційно-розвиткової технології впливу на навчання й особистісний розвиток учасників освітнього процесу.

Методи дослідження. У статті використано аналітико-узагальнюючі теоретичні методи психологічного аналізу проблеми дослідження сучасних методів проведення психологічного тренінгу практичним психологом закладу вищої освіти. До них відносяться: власне психологічний теоретико-методологічний аналіз методичних основ тренінгової діяльності психолога; порівняльний аналіз і узагальнення інформаційно значущих для нашої статті концептуальних положень вітчизняних і зарубіжних праць про теорію і практику психологічного тренінгу на основі аналітико-синтетичних й індуктивно-дедуктивних операцій; систематизація досліджуваних наукових уявлень і явищ на основі інтегративного підходу до забезпечення технологічного аспекту тренінгової діяльності психолога; теоретико-методологічні методи і прийоми моделювання тренінгу командоутворення на партнерських принципах як базової основи психологічних тренінгів різного спрямування; розробка рекомендацій щодо підвищення особистісно-професійної компетентності тренера-психолога та складання тренінгових програм. Методологія застосування теоретичних психологічних методів в організації і проведенні психологічного тренінгу уможливила обґрунтування змісту статті відповідно мети і основних завдань статті в логічно-системній послідовності, з доказовістю теоретичної і методично-прикладної інформаційної бази наукових знань з практичної психології і групової психотерапії.

Результати й обговорення. Тренінгову діяльність практичного психолога ЗВО розглядаємо як вид психологічної практики, що базується на методичних основах проведення психологічних тренінгів різного спрямування; як вагомий аспект професійної діяльності фахівця

психологічної служби в сфері вищої освіти. Базовою технологічною основою тренінгової діяльності є психологічний тренінг. Термін тренінг (від англ. – train, training) означає навчання, тренування, виховання, підготовка. Історія розвитку тренінгу як групового методу налічує декілька тисяч років, ще з часів шаманського лікування. У 1970-і рр. М. Форверг розробив ефективний метод активного навчання – соціально-психологічний тренінг. Зміст психологічного тренінгу набагато ширший за тренінг спілкування і комунікативної взаємодії, проте соціально-психологічні понятійні категорії «спілкування» і «комунікація» є життєнеобхідними аспектами різноманітних за спрямуванням і класифікацією тренінгових груп. Базовий компонент кожного психологічного тренінгу – отримання знань, умінь і навичок в процесі активного групового навчання через обмін пізнавально-інформаційного, соціально-практичного й емоційного досвіду учасниками тренінгу; а також розвиток у них здібності до навчання з метою послідувального втілення отриманих на тренінгу знань у життєву практику.

Сьогодні термін «тренінг» використовується для позначення широкого кола методик, які базуються на різноманітних теоретичних принципах. Єдиної класифікації поняття не існує. Вирізняють: тренінги, спрямовані на розвиток навичок саморегуляції; комунікативні тренінги; тренінгові підходи, що стимулюють особистісне зростання; навчальні тренінги. Тренінг – це сукупність психотерапевтичних, психокорекційних і навчальних методів, спрямованих на розвиток навичок самопізнання й саморегуляції, спілкування та міжособистісної взаємодії, комунікативних і професійних умінь. У вітчизняній психології поширеним є визначення тренінгу як одного з активних методів навчання або соціально-психологічного впливу [6, 11]. Психологічна практика (проведення психологічних тренінгів) є однією з форм соціальної і духовної практики людини (суб'єкта психологічної

практики), що спрямована на внесення змін у поведінку і внутрішній світ іншої особистості (об'єкта психологічної практики), її ставлення, наміри, світогляд, індивідуальний розвиток та соціальні зв'язки, збереження та вдосконалення її індивідуальності [7, 11].

Ми визначаємо психологічний тренінг як психокорекційно-розвиткову технологію, яку розглядаємо на основі теоретико-методологічного узагальнення розглянутих у статті концептуальних положень різних психологічних підходів і шкіл як сукупність психотехнік, прийомів і методів, які використовує психолог для забезпечення технологічності (досягнення бажаних результатів тренінгу); виправлення порушень у поведінці; у сприяттні особистісному розвитку учасників тренінгу. В. Г. Панок [7] стверджує, що психологічна технологія – це система взаємопов'язаних і взаємообумовлених методів, методик і процедур, що спрямовані на внесення змін, перетворення предмету психологічної практики, досягнення конкретного кінцевого результату. Вона містить діагностичні, формуючі та оцінні складові й спрямована на розв'язання психологічних проблем особистості.

Основні ознаки психологічної технології: спрямованість на зміну поведінки людини, її настроїв, ставлень, мотивів, цінностей, структури особистості; орієнтація на вирішення (розв'язання) конкретної життєвої проблеми людини або групи людей; аналіз життєвої ситуації; наявність конкретної мети, кінцевого результату; наявність цілей, що розкривають (деталізують) мету; структурність і системність (взаємозв'язок і взаємообумовленість складових технології); мультидисциплінарний характер (залучення знань, методів, прийомів із різних галузей науки і практики); наявність функціонуючого зворотного зв'язку; відповідність прийомів і методик, що застосовуються в технології, сутності соціальних явищ і психологічних проблем об'єкта психологічної практики, на розв'язання яких спрямована технологія; взаємозв'язок та взаємообумовленість

діагностичних, формуючих (коригуючих) і оцінних складових; гнучкий характер застосування окремих прийомів і методів для розв'язання життєвої проблеми клієнта [7, 41].

Вагомими завданнями тренінгової діяльності практичного психолога ЗВО вважаємо розробку і практичну реалізацію програм тренінгів командоутворення на партнерських принципах. К. Л. Мілютіна [3, 5] саме до демократичних засобів за навчальною спрямованістю відносить тренінги команди і за особистісною спрямованістю – групи взаємопідтримки, групи зустрічей, а також тренінг сенситивності. Вважаємо, що основою демократичних організаційно-технологічних засобів проведення психологічного тренінгу є партнерські стосунки, на яких ґрунтується концепція тренінгів командоутворення. Команда завжди вирішує ефективніше навчальні, ділові чи комунікативні задачі, оскільки формується на основі схожих цінностей і поглядів-інтересів, має спільну суб'єктивно-значущу мету для досягнення, атмосферу безумовного прийняття і безпеки, організована керівником з урахуванням результатів діагностики внутрішніх ресурсів учасників тренінгу та за мотиваційними принципами колективної відповідальності і справедливої винагороди. Створення самоефективної команди в процесі тренінгу командоутворення базується на методологічних засадах партнерства. Основні етапи тренінгу командоутворення: діагностичний, командоутворення, партнерської взаємодії у досягненні цілей і вирішення важливих проблем. Останній етап роботи може містити цілі блоки тренінгових занять, наприклад, з метою організації представниками студентської ради університетських заходів. Вагомим критерієм ефективності тренінгу командоутворення є позитивні особистісні зміни й відчуття комфорту учасників та результативний зворотний зв'язок.

Загальні методичні рекомендації щодо розробки тренінгових програм різного спрямування (психокорекційних, профілактичних, розвивальних тощо) і їх

впровадження у психологічну практику ми розробили на основі концептуально-методологічних положень психологічних праць [2; 3; 4; 6; 7]. Для складання програми тренінгу необхідне детальне вивчення очікувань і потреб клієнтів, можливостей і переваг їх запити; змістовного (основні цілі програми тренінгу і його/її складові), особистісного (особистісні ситуації кожного учасника групи) і групового (ступінь та передбачення динаміки розвитку групи) рівнів тренінгу; особистісних та демографічних особливостей учасників тренінгу тощо. Надалі важливим є визначення мети, очікуваного результату постановки завдань, ефективних методичних засобів проведення тренінгу з врахуванням вікових, інтелектуальних і фізичних можливостей учасників тренінгу; розробка методів аналізу оцінки динаміки групового процесу; підготовка приміщення, необхідного обладнання і матеріалу. Водночас здійснюється документальне оформлення зі структурою і змістом програми. Після реалізації програми рекомендується проводити аналіз виконаної роботи з подальшими перспективами-стратегіями її вдосконалення. Модель психологічного тренінгу має обов'язково містити такі структурні компоненти: мета тренінгу, основні завдання тренінгової роботи, принципи роботи тренінгової групи, основні етапи проведення тренінгу (вступ, основна частина, завершальний етап), зворотній зв'язок. Оптимальна чисельність групи 8 – 12 осіб, за добровільним включенням у груповий процес та невключенням близьких родичів і друзів.

Методичні засоби організації і проведення психологічного тренінгу розглядаємо за структурно-змістовними й динамічно-організаційними складовими. Так, на основі теоретико-методологічного аналізу проведення психологічного тренінгу [1; 2; 6] ми згрупували методичні засоби його проведення в такі основні структурно-змістовні блоки: просвітницько-інформаційний (міні-лекції, гумор, метафори, притчі, казки, арттерапевтичні образи і малюнки тощо),

власне психологічний («розігриваючі» вправи, перцептивні вправи, зворотний зв'язок як сукупність методичних прийомів і методів вивчення можливостей, техніки психологічного впливу і побудови команди, тренінгові вправи на комунікативну взаємодію, рухові і невербальні вправи тощо), імітаційно-рольовий (техніки соціограми і психодрами, рольові вправи, ділові ігри тощо). Активне впровадження цих методів у тренінгову роботу перетворює їх в динамічно-організаційні складові на рівні інтегративного підходу, комплексно і на системному рівні. Запропонована класифікація методичних засобів тренінгу не є вичерпною, проте описані їх основні блоки є характерними для всіх видів психологічного тренінгу і кожен з них є затребуваним елементом тренінгової роботи відповідно цілей і завдань тренінгу.

Існує велика кількість класифікацій психотерапевтичних чи психокорекційних тренінгових груп – відповідно цілей і методичних основ психологічного підходу. До груп інтрапсихічного напрямку (проблеми і деструктивна поведінка є наслідком неадекватної самосвідомості, тобто неадекватної інтерпретації своїх емоцій, потреб, бажань тощо, тому потрібно допомогти клієнту усвідомити причини своєї неадекватної поведінки) можна віднести: групи зустрічей, гештальтгрупи, групи транзакційного аналізу, психоаналітичні групи, групи, що використовують психосинтез, групи арт-терапії. Так, у тренінгу розвитку самосвідомості І. В. Вачков [1] виділяє такі основні тренінгові методи: групова дискусія (застосовується в якості способу групової рефлексії проблеми, через аналіз індивідуальних переживань); ігровий метод (ситуаційно-рольові, дидактичні, творчі, організаційно-діяльнісні, імітаційні та ділові ігри); методи, спрямовані на розвиток соціальної перцепції (учасники отримують вербальну і невербальну інформацію про те, як їх сприймають інші люди); тілесно-орієнтовані методи (робота з тілом); медитації – візуалізації (пов'язані із зоровими, аудіальними і тактильними

системами). В п'ятиденному тренінгу медитації-візуалізації проводять щоденно, а в тривалих тренінгах (12 – 15 днів) – два рази в день, для зняття втоми, фізичного і психічного напруження, стресових реакцій.

Вважаємо, що професійний фахівець (психолог) в міру використовує науково обґрунтовані методи з можливістю статистичної верифікації та експериментальної перевірки (стосовно тренінгів, кількісні докази їх ефективності здійснюють переважно закордонні дослідники) та методи, що ґрунтуються на основі життєвської практики і міфологічно обґрунтовані методи, що частково дають позитивні практичні результати або ж адекватно поєднуються з науковими методами в процесі психологічного тренінгу. Методичні засоби проведення психологічного тренінгу є ефективними і результативними за умови компетентного й адекватного їх використання тренером, самоефективності команди, та за об'єктивності й науковості методичних засобів тренінгової діяльності практичного психолога.

Не менш вагомим методологічним завданням є розробка концептуально-методологічних правил впровадження тренінгових програм різного спрямування у психокорекційну практику. На думку А. А. Осипової [4], при розробці корекційних програм, необхідно спиратися на такі принципи: системності корекційних, профілактичних та розвиваючих завдань; єдності корекції та діагностики; пріоритетності корекції каузального типу; обліку віково-психологічних та індивідуальних особливостей клієнта; комплексності методів психологічного впливу; активного залучення найближчого соціального оточення до участі у програмі корекції; опори на різні рівні організації психічних процесів; зростання складності; обліку обсягу та ступеня різноманітності матеріалу.

У психології [4; 6] психокорекція – це система заходів, спрямованих на виправлення недоліків психологічного розвитку або поведінки людини за допомогою спеціальних заходів

психологічного впливу. Психокорекція орієнтована на клінічно здорову особистість, на дискретні (конкретні прояви психологічної реальності – емоційні стани, цінності, бажання, риси характеру тощо) характеристики внутрішнього світу людини незалежно від ступеня їх порушення, на теперішнє і майбутнє клієнтів, психокорекційні впливи спрямовані на зміну поведінки та розвиток особистості і зазвичай є середньостроковою допомогою (від 1 до 3 місяців – максимально 40-45 зустрічей).

Теоретична модель психокорекційної практики передбачає використання психологом-практиком феноменологічного підходу до психокорекції. У феноменології психокорекційного процесу головними результатами успішності групової роботи є розширення відчуття буття клієнта і збільшення його життєздатності (внутрішніх ресурсів, життєвої енергії) через розвиток довіри, усвідомлення клієнтом власного досвіду й диференціювання між відчуттями і переживаннями, побудову гармонійних стосунків у діалозі з іншими людьми як джерело корекційно-психологічних впливів і особистих змін, зокрема на прикладі побудови таких стосунків з реальною особистістю психолога.

В різних психологічних підходах – передусім, інтегративному, а також психодинамічному, феноменологічному, когнітивному, екзистенційно-гуманістичному, поведінковому, тілесно-орієнтованому тощо тренінгові методи (вербальні і невербальні, активні й дидактичні тощо) мають свою специфіку, переваги і недоліки. При врахуванні їх організаційно-методичних можливостей і різноваріативного вибору має бути «золота середина», коли кейс-метод, ігровий метод, психогімнастика, медитативна техніка чи метафора найбільш адекватно підходять тренінговій ситуації, психологічній готовності групи чи психокорекційним цілям. Наприклад, метафори з метою психодіагностики психологи часто застосовують на початку основного етапу групової психокорекції.

Проте застосування метафор у психологічній практиці, може успішно виконувати функції не лише психодіагностики, а й корекції, сприяти кращому осмисленню клієнтом власних психологічних проблем та виявлення і розв'язання внутрішніх суперечностей. Вважаємо, що метафору можна успішно використати на всіх етапах проведення тренінгу, з урахуванням специфіки психологічних проблем учасників, їх очікувань і цінностей, психологічної ресурсності, індивідуально-психологічних особливостей, особистісної готовності, емоційного реагування на психотравмуючі ситуації, технологічної концепції тренінгу (можливостей тренера як професійних компетенцій та їх відповідності ресурсам групи).

Для метафоричної групової психокорекції бажано заздалегідь розробити найбільш вдалі метафори, які спроможні забезпечити зміну ставлення в учасників практичного заняття до посттравматичних подій; розробити рекомендації щодо отримання нового досвіду групою під час обговорення результатів роботи з метафорами, наприклад у груповій психокорекції емоційних порушень бажано використати метафори депресії, метафори тривожності, метафори страху тощо та обговорити їх з «психотерапевтичною» метою послаблення негативних емоцій. Невчасно обговорена метафора чи метафора без компетентної інтерпретації може зумовити недовіру, спричинити небажання участі. Використання проєктивного методу метафори у проведенні психологічного тренінгу, зокрема групової психокорекції відповідно авторських програм описано нами у багатьох фахових публікацій, зокрема успішно використано казкові метафори з метою корекції і розвитку особистості. Метафору, як і будь-який інший методичний інструмент «в руках» психолога має бути використано відповідно базового методологічного принципу «Не нашкодь!» [5; 6].

Організаційно-методичними й етичними аспектами тренінгової діяльності психолога є специфічні риси

тренінгів, які проявляються в усіх його видах. До організаційно-методичних можна віднести ті характеристики психологічних тренінгів, які узагальнила Є. В. Карпенко [2] за такими методологічними правилами (методичними рисами тренінгів): дотримання визначених принципів групової роботи; правила роботи групи будуються на основі принципів і покликані регламентувати роботу конкретної групи; спрямованість на психологічну допомогу учасникам групи в саморозвитку – при цьому така допомога часто надходить не стільки від тренера, скільки від самих учасників; наявність більш-менш постійної групи, яка може збиратися з різними інтервалами у приблизно однаковому складі; певна просторова організація (робота в колі); акцент на взаємовідносинах між учасниками групи, які розвиваються і аналізуються в ситуації «тут-і-тепер»; застосування активних методів групової роботи; об'єктивація суб'єктивних почуттів та емоцій учасниками тренінгу по відношенню один до одного або до того, що відбувається в групі; атмосфера розкритості та свободи спілкування між учасниками, клімат психологічної безпеки. Вагомі етичні аспекти тренінгової діяльності психолога називаємо «золотими» методологічними правилами (принципами) ведення тренінгової групи. Вони також присутні в усіх тренінгах різного спрямування, базові з них: – це принцип конфіденційності та закритості групи, принцип відкритості, поваги та щирості, добровільності та відповідальності.

Безперечно, гарантом ефективності і результативності психологічного тренінгу є особистісно-професійна компетентність тренера, робота над якою є копіткою та відповідальною працею. До професійно обов'язкових стратегій підвищення особистісно-професійної компетентності ми відносимо: планове і регулярне відвідування супервізій; активна участь в психологічних тренінгах своїх колег на правах учасника тренінгу; детальна робота над помилками після кожного проведеного

тренінгу з психологічним аналізом більш успішних методичних засобів його організації задля подальшої модифікації програм тренінгу; безперервні освітня самопідготовка й особистісно-професійний розвиток самого тренера; тренування здатності до емпатійного перевтілення і «уявного» проживання проблем своїх клієнтів задля кращого їх розуміння; вдосконалення роботи з опорами та ревізія контакту з самим собою на предмет здатності до психологічної самопідтримки і самоприйняття.

Висновки. Теоретико-методологічний аналіз методичних основ тренінгової діяльності практичного психолога закладу вищої освіти дозволив застосувати інтегративний підхід до методичних засобів проведення психологічного тренінгу як психокорекційно-розвиткову технологію впливу на навчання й особистісний розвиток учасників освітнього процесу комплексно, на системному рівні. Вагому роль в психолого-розвивальних впливах виконує група – вона відображає навчальні ситуації і середовище закладу вищої освіти в мініатюрі, що уможливорює бачення психологом причин і психологічних закономірностей проблем учасників освітнього процесу; активізує процеси самопізнання і саморозкриття; зумовлює соціально-психологічні й психотерапевтичні ефекти групових процесів – можливість отримання зворотного зв'язку і психологічної (терапевтичної) підтримки.

Ефективність тренінгу залежить від вдало розробленої концепції тренінгу (програми), дотримання методологічних принципів і правил стосовно етичних й організаційних аспектів тренінгової діяльності психолога, врахування тренером особистісних та соціально-психологічних характеристик учасників тренінгу, особистісно-професійної компетентності тренера та партнерських позицій самоефективної команди. В різних психологічних підходах – передусім, інтегративному, а також психодинамічному, феноменологічному, когнітивному, екзистенційно-

Питання психології

гуманістичному, поведінковому, тілесно-орієнтованому – психотехнологічні й методичні засоби проведення тренінгу мають свою специфіку, переваги і недоліки. При врахуванні їх організаційно-методичних можливостей і різноваріативного вибору має бути «золота середина», з урахуванням концептуально-методологічних положень щодо впровадження програми психологічного тренінгу, специфіки психологічних проблем учасників, їх очікувань і цінностей, технологічної концепції тренінгу (можливостей тренера як професійних компетенції та їх відповідності психологічним ресурсам групи).

Психотехнологічні стратегії, методи і прийоми – за структурно-змістовними й динамічно-організаційними складовими

проведення психологічного тренінгу – є творчим ресурсом тренінгової діяльності психолога навчального закладу й створення самоефективної команди на методологічних засадах партнерства в процесі тренінгу командоутворення, який може бути базовим для психологічного тренінгу різного спрямування – відносно особистісно-розвивальних чи психокорекційних цілей тренінгу. У психологічному тренінгу моделюється процес партнерської групової взаємодії, що надає кожному учаснику можливості переосмислити суб'єктивно значущі проблеми та віднайти найбільш адекватні способи самоприйняття і психологічної самопідтримки, отримати можливість особистісно-професійного зростання в навчальних (тренінгових) умовах закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Вачков И. В. Основы технологии группового тренинга. Учеб. пособие. – М.: Издательство «Ось-89», 1999. – 176 с.
2. Карпенко Є. В. Основы психотренинга : навч. посібник. – Дрогобич, 2015. – с.78 с
3. Милютіна К. Л. Теорія і практика психологічного тренінгу: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2004. – 192 с.
4. Осипова А. А. Общая психокоррекция: учебн. пособие. – М.: СФЕРА, 2002. – 510 с.
5. Пилипенко Н. М. Динамічні перетворення у мотиваційній сфері осіб із підвищеною тривожністю під впливом психокорекції. Практична психологія та соціальна робота, № 6 . – Київ, 2006. (87). С. 49 – 58.
6. Практикум із групової психокорекції: підручник / С. Д. Максименко, О. О. Прокоф'єва, О. В. Царькова, О. В. Кочкурова. – Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2015. – 414 с.
7. Психологічна служба : Підруч. / [В. Г. Панок (наук. ред.), А. Г. Обухівська, В. Д. Острова та ін.]. – Київ : Ніка-Центр, 2016. – 362 с.
8. Irvin D. Yalom, Moly Leszcz. The Theory and Practice of Group Psychotherapy. New York: Basic Books, 2020.
<https://books.google.com.ua/books?id=7cTbDwAAQBAJ&pg=PT542&lpg=PT542&dq=scientific>

References

1. Vachkov I. V. Osnovy tekhnologii gruppovogo treninga. Ucheb. posobie. – М.: Izdatel'stvo «Os'-89», 1999. – 176 s. . (in Russian)
2. Karpenko Є. V. Osnovi psikhotreningu : navch. posibnik. – Drogobich, 2015. – s.78 s. (in Ukrainian)
3. Milyutina K. L. Teoriya i praktika psikhologichnogo treningu: Navch. posib. – К.: MAUP, 2004. – 192 s. (in Ukrainian)
4. Osipova A. A. Obshchaya psikhokorreksiya: uchebn. posobie. – М.: SFERA, 2002. – 510 s. (in Russian)
5. Pilipenko N. M. Dinamichni peretvorennya u motivatsiinii sferi osib iz pidvishchenoyu trivozhnistyuu pid vplivom psikhokorektsii. Praktichna psikhologiya ta sotsial'na robota, № 6 . – Kiiv, 2006. (87). S. 49 – 58. (in Ukrainian)
6. Praktikum iz grupovoi psikhokorektsii: pidruchnik / S. D. Maksimenko, O. O. ProkoF'eva, O. V. Tsar'kova, O. V. Kochkurova. – Melitopol': Vidavnichopoligrafichnii tsentr «LyukS», 2015. – 414 s. (in Ukrainian)
7. Psikhologichna sluzhba : Pidruch. / [V. G. Panok (nauk. red.), A. G. Obukhiv's'ka, V. D. Ostrova ta in.]. – Kiiv : Nika-Tsentr, 2016. – 362 s. (in Ukrainian)
8. Irvin D. Yalom, Moly Leszcz. The Theory and Practice of Group Psychotherapy. New York: Basic Books, 2020.
<https://books.google.com.ua/books?id=7cTbDwAAQBAJ&pg=PT542&lpg=PT542&dq=scientific>

Summary

*Pylypenko N. N. Candidate of Psychological Sciences,
Practical Psychologist, Cherkasy State Technological University*

**METHODICAL FUNDAMENTALS OF TRAINING ACTIVITY OF A PRACTICAL
PSYCHOLOGIST OF HIGHER EDUCATION INSTITUTION**

The article provides a theoretical and methodological analysis of the methodological foundations of training activities of practical psychologists of higher education. An integrative approach to the methodological tools of psychological training as a psycho-correctional and developmental technology to influence the learning and personal development of participants in the educational process. Proposed: creation of a self-effective team on the basis of partnership in the process of team building training; methodical recommendations on the development of personal and professional competence of the coach; compilation of training programs in various fields on the basis of the conceptual and methodological basis for their implementation in psychological practice.

The purpose of the article. *The purpose of the article is to carry out a theoretical and methodological analysis of the methodological foundations of the training activities of a practical psychologist of a higher education institution.*

Methods. *The article uses analytical and generalizing theoretical methods of psychological analysis of the problem of research of modern methods of psychological training by a practical psychologist of a higher education institution.*

Results. *We define psychological training as psychocorrectional and developmental technology, which we consider on the basis of theoretical and methodological generalization of the conceptual provisions of various psychological approaches and schools discussed in the article as a set of psychotechnics, techniques and methods used by psychologists to ensure manufacturability (achieve desired training results).*

Scientific novelty. *On the basis of conceptual and methodological provisions on training activities as one of the most important types of psychological practice covered organizational and methodological, ethical, motivational, educational, cognitive, professional, personal development and psychocorrectional aspects of psychological training in various fields.*

Practical meaning. *The multifaceted theoretical and methodological study of the methodological foundations of psychological training has made it possible to study it as a psycho-correctional and developmental technology to influence the learning and personal development of participants in the educational process.*

Conclusions and prospects for further research. *Theoretical and methodological analysis of the methodological foundations of training activities of a practical psychologist of a higher education institution allowed to apply an integrative approach to the methodological tools of psychological training as a psycho-correctional and developmental technology to influence learning and personal development of participants in the educational process.*

The effectiveness of the training depends on a well-developed training concept (program), adherence to methodological principles and rules regarding ethical and organizational aspects of the psychologist's training activities, taking into account the personal and socio-psychological characteristics of the training participants, personal and professional competence of the coach and self-effective team. Psychological training simulates the process of group partnership, which gives each participant the opportunity to rethink subjectively significant problems and find the most appropriate ways of self-acceptance and psychological self-support.

Key words: *psychological training; psychocorrection; methodological principles and rules; methods and psychotechnics; psychological technology; methodology; personal development; teaching.*

Recelved/Поступила: 22.03.22.